

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**



Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРОФЕСІЙНА РИТОРИКА ПЕДАГОГА

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Професійна освіта. Цифрові технології»

Спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Спеціалізація 015.39 Цифрові технології

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика
Протокол № 9 від 21 січня 2026 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Професійна риторика педагога
Викладач	доктор філософії, асистент Басараб Наталія Ярославівна
Контактний телефон викладача	+380974175586
E-mail викладача	natalia.basarab@pnu.edu.ua ; nataliia.basarab@cnu.edu.ua
Освітня програма	«Професійна освіта. Цифрові технології»
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС – 3 (90 год.)
Спеціальність	015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Понеділок, 15:00, 510 ауд. (Бандери 1) консультації з питань курсу та самостійної роботи.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс спрямований на формування у здобувачів освіти системних знань і практичних умінь ефективної риторичної комунікації в професійній педагогічній діяльності. Він охоплює термінологічний апарат і методологічні засади риторики, принципи та закономірності словесної дії, основи культури мовлення. У процесі вивчення дисципліни студенти набувають умінь свідомо використовувати засоби мовної виразності, розвинути мовленнєву компетентність як складову педагогічної майстерності та сформулюють відповідальне ставлення до української мови як інструменту професійного спілкування. Поєднання теоретичної підготовки з практичними вправами забезпечить готовність до результативної комунікації в освітньому середовищі.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета: ознайомити здобувачів освіти з концептуальними засадами та теоретичними основами професійної риторики й сприяти розвитку умінь ефективної мовленнєвої комунікації як складової педагогічної майстерності.</p> <p>Цілі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сформувати цілісне розуміння сутності риторики та її ролі в освітньому процесі; - розвинути вміння чітко, логічно та переконливо висловлювати професійні думки з дотриманням норм педагогічної етики; - сформувати навички використання засобів мовної виразності відповідно до комунікативної ситуації; - розвинути мовленнєву компетентність як важливу складову педагогічної майстерності; - виховати відповідальне ставлення до української мови як цінності та інструменту професійної взаємодії. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК):</p> <p>ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>	

ЗК 06 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
 ЗК 07 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
 ЗК 08. Здатність працювати в команді.
 ЗК 09. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК):
 СК 01. Здатність застосовувати освітні теорії та методології у педагогічній діяльності.
 СК 04. Здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення.
 СК 05. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище.

5. Програмні результати навчання

ПР 06. Доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу державною та іноземною мовами.
 ПР 07. Аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності й обирати ефективні шляхи їх вирішення.
 ПР 08. Самостійно планувати й організувати власну професійну діяльність і діяльність здобувачів освіти і підлеглих.
 ПР 09. Відшукувати, обробляти, аналізувати та оцінювати інформацію що стосується професійної діяльності, користуватися спеціалізованим програмним забезпеченням та сучасними засобами зберігання та обробки інформації.
 ПР 10. Знати основи психології, педагогіки, а також фундаментальних і прикладних наук (відповідно до спеціалізації) на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цим стандартом та освітні програмою.
 ПР 11. Володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, уміти проектувати і реалізувати навчальні/розвивальні проекти.
 ПР 13. Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі.
 ПР 14. Володіти навичками стимулювання пізнавального інтересу, мотивації до навчання, професійного самовизначення та розвитку здобувачів освіти.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни курсу 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	015 Професійна освіта	4	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	лекції	заняття	сам. робота
Тема 1. Риторика та культура мовлення педагога. Риторика як наука та навчальна дисципліна. Експрес-риторика. Спілкування і публічність.	2	2	10

Структура культури мовлення та комунікативні ознаки культури мовлення.			
Тема 2. Мовленнєва компетентність та етична сторона виступу. Лексичні норми мовлення. Поняття мовленнєвої компетентності та її роль у педагогічній майстерності. Етична сторона виступу: правила поведінки та професійна етика оратора. Поняття лексичної норми: точність, правильність і чистота мовлення педагога. Лексеми, що порушують чистоту мовлення.	2	4	10
Тема 3. Пауза, голос і дикція як інструменти оратора. Взаємодія оратора з аудиторією, невербальні засоби комунікації. Оратор, стилі комунікації. Голос мовця: тембр, швидкість мовлення, мовленнєве дихання. Дикція та артикуляція оратора. Значення пауз у виступі, види та функції. Спілкування з аудиторією: реакція, залучення слухачів, жарти.	2	4	10
Тема 4. Основи побудови та підготовки виступу. Публічний виступ, його параметри. Визначення мети виступу та формулювання головної думки	2	4	10

промови. Попередня підготовка до виступу - правило «трьох»: створення візуальних матеріалів, написання тексту виступу, репетиція.			
Тема 5. Психологічна готовність до виступу. Якості оратора. Впевненість і самовпевненість мовця. Шляхи й методи подолання хвилювання. Самопідготовка до виступу. Рефлексія.	2	2	10
Тема 6. Технологія сторителінгу у професійній риториці педагога. Сторителінг як інструмент оратора. Види сторителінгу: освітній, мотиваційний, переконливий, емоційний Функції сторителінгу: зацікавлення, пояснення, підсилення пам'яті, формування авторитету. Можливості практичного застосування сторителінгу у виступах та заняттях.	2	2	10
Всього	12	18	60
7. Система оцінювання до навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання здійснюється відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.		

Вид контролю – залік

Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів:

практичні заняття - 50 балів;

тестування до практичних /семінарських занять – 30 балів;

підготовка індивідуальних наукових повідомлень, які запропоновано на вибір у тематиці практичних/семінарських занять – 20 балів.

Максимальна кількість балів -100

Вага оцінок у відсотках становить :

Практичні/семінарські заняття - 50 %;

тестування до практичних/семінарських занять – 30 %;

підготовка індивідуальних наукових повідомлень, які запропоновано на вибір у тематиці практичних/семінарських занять – 20 %.

Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті.

Шкали оцінювання		
університетська	національна	шкала ЄКТС
90-100	відмінно	A
80-89	добре	B
70-79		C
60-69	задовільно	D
50-59		E
26-49		незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F

Вимоги до письмових робіт

Впродовж вивчення дисципліни студенти виконують завдання у формі тестів, які розміщені на сайті дистанційного навчання університету <https://d-learn.pnu.edu.ua/> (максимальний бал – 100 балів за кожен тест, де вага оцінки – 30 % за виконане тестування).

Оцінювання за кожен тестовий контроль здійснюється за 100 бальною шкалою, яку відображено у таблиці вище.

Максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може отримати за тестовий контроль складає 100 балів, де вага цього виду роботи – 30 % за всі виконані тести.

Семінарські/практичні заняття

Поточне оцінювання знань здійснюється під час проведення практичних занять та оцінюється в у 100 бальній системі (де максимальний бал – 100 балів, а вага цього виду роботи – 50 %).

«90-100 балів» – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т.ч. у вигляді мультимедійних презентацій), глибоко та всебічно розкриває зміст

теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.

«70-89 балів» – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т.ч. у вигляді мультимедійних презентацій), в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

«50-69 балів» – здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей (в т.ч. у вигляді мультимедійних презентацій), але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

«Менше 50 балів» – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Критерії оцінювання виконаних завдань для самостійної (індивідуальної) роботи – наукові повідомлення (максимум 100 балів – 20 %).

90–100 балів (відмінно) - наукове повідомлення виконано на високому рівні, тема повністю розкрита, зміст відзначається глибиною аналізу й оригінальністю підходів. Використано сучасні наукові джерела, аргументовано подано власні висновки. Робота має логічну структуру, грамотний і науково виважений стиль викладу. Під час представлення здобувач освіти вільно володіє матеріалом, упевнено відповідає на запитання, демонструє наукову зрілість. Виступ супроводжується якісною мультимедійною презентацією.

80–89 балів (добре) - тема наукового повідомлення розкрита повно, проте окремі положення потребують уточнення або глибшого обґрунтування. Джерельна база є достатньою, однак аналіз матеріалів частково поверховий. Виклад логічний, але трапляються незначні стилістичні або структурні недоліки. Під час представлення здобувач освіти виявляє достатнє

	<p>розуміння матеріалу, відповідає на запитання, проте аргументація не завжди переконлива. Мультимедійний супровід є, але не повністю узгоджений зі змістом виступу.</p> <p>70–79 балів (добре) – основні питання теми висвітлено, але аналіз носить описовий або фрагментарний характер. Джерельна база обмежена, висновки подані узагальнено, без глибокої аргументації. Структура роботи не завжди логічна, спостерігаються неточності у формулюваннях. Під час представлення здобувач освіти володіє матеріалом частково, допускає неточності у відповідях. Презентація є, проте спрощена або стандартна.</p> <p>60–69 балів (задовільно) – тема розкрита частково, зміст подано поверхово, окремі положення залишено без пояснення. Використано невелику кількість джерел, серед яких трапляються застарілі. Структура роботи нечітка, висновки неповні, стиль викладу недосконалий. Під час представлення здобувач освіти володіє матеріалом на елементарному рівні, припускається помилок у змісті та мовленні. Мультимедійний супровід мінімальний або формальний.</p> <p>50–59 балів (задовільно) – наукове повідомлення має поверховий характер, не всі завдання виконано. Зміст частково не відповідає темі, висновки неаргументовані. Робота містить значну кількість мовних і стилістичних помилок. Під час представлення здобувач освіти не демонструє достатнього рівня розуміння матеріалу, виступ невпевнений, відповіді неточні. Презентація формальна або відсутня.</p> <p>Менше 49 балів – (незадовільно) – робота не відповідає вимогам і поставленому завданню, тема не розкрита, допущено суттєві змістові помилки. Відсутні наукові посилання, порушено принципи академічної доброчесності. Логіка викладу відсутня, висновки необґрунтовані. Під час представлення здобувач освіти не орієнтується у змісті, не здатний пояснити основні положення, мультимедійний супровід відсутній.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю, якщо відпрацював всі заняття і в підсумку за результатами оцінювання набрав не менше 25 % - за практичні заняття, 15 % - за тестові завдання, 10 % - за індивідуальні завдання. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів за роботу протягом семестру.</p> <p>Умови допуску до підсумкового контролю передбачають дотримання Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету</p>

	імені Василя Стефаника.
Підсумковий контроль	<p>Підсумкова (залікова) оцінка виставляється за результатами сумування балів, отриманих студентом під час практичних занять та за всі види виконаних робіт. Максимальна кількість балів — 100 (100 %).</p> <p>Відповідно до коефіцієнтів, визначених в електронному журналі, вага складових оцінювання розподіляється таким чином:</p> <p style="padding-left: 40px;">практичні заняття – 50 %; тестування – 30 %; самостійна (індивідуальна) робота – 20 %.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Присутність здобувачів вищої освіти на контрольній роботі є обов'язковою. У процесі написання контрольної роботи та виконання індивідуальних завдань неприпустимими є плагіат та списування.

Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників університету. Ознайомитися з «Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Редакція 2)» можна за покликанням: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>.

Відвідування занять:

Якщо здобувач пропустив практичне заняття, необхідно виконати всі практичні завдання, передбачені даним заняттям, пройти тестування та отримати відповідну оцінку. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.

Здобувач вищої освіти, який не набрав 25% (сума балів за практичні заняття і самостійну роботу) до залікової роботи не допускається. У такому випадку до початку сесії здобувач може отримати допуск, відпрацювавши всі заняття і виконавши всі передбачувані види робіт, зокрема, виконання самостійної роботи, тестування у системі дистанційного навчання (<https://d-learn.pnu.edu.ua>). Студент, який не набрав мінімум 50 балів за курс, має право перездати залік на талоні №2, №3 відповідно до «Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (Редакція 4)»

<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsypilin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf>

Лекції, тестові завдання, завдання для самостійної роботи, а також додаткові ресурси для засвоєння змісту курсу є доступними на сайті дистанційного навчання. Консультації щодо виконання самостійної роботи можна отримати щопонеділка в аудиторії 510 (вул. Бандери, 1) або в режимі онлайн, за допомогою e-mail, viber, telegram, Google meet.

Студент, який навчається за **індивідуальним графіком**, має опрацювати самостійно весь матеріал і виконати всі види контролю відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-individualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Неформальна освіта: Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3)»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemu, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

ОСНОВНА

1. Волкова Н. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посібник. Київ, 2006. 255 с.
2. Герман В. В. Риторична культура вчителя в академічному просторі: навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. 190 с.
3. Герман В. В. Риторична культура вчителя в академічному просторі: навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені О. С. Макаренка, 2018. 190 с.
4. Макович Х. Я., Вербицька Л. О., Капітан Н. О. Словник термінів і понять з риторики. Львів, 2016. 140 с.
5. Мацько Л.І. Риторика : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. [2-ге вид., стер.]. Київ : Вища школа, 2006. 311 с.
6. Основи ораторської майстерності: навчальний посібник / Серета Н. В., Квасник О. В. Харків : НТУ «ХП», 2019. 304 с.
7. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : монографія / [О. А.Кучерук, Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна, С. О. Караман та ін.]; за ред. О. А. Кучерук. Київ : КНТ, 2016. 258 с.
8. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : монографія / [О. А. Кучерук, Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна, С. О. Караман та ін.]; за ред. О. А. Кучерук. Київ : КНТ, 2016. 258 с.
9. Педагогічна риторика: метод. рекомен. до курсу / уклад. : Лариса Мафтин, Ольга Величко. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2021. 60 с.
10. Прокопчук Л. В. Риторика. Модульний курс: навч. посіб. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. 206 с.
11. Риторика: навч. посібн. (упор. Т. К. Ісасенко, А. В. Лисенко). Полтава: ПолтНТУ, 2019. 247 с.
12. Риторика: навч.-метод. посібник / укл. Лариса Мафтин. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 344 с.
13. Риторика: підручник / Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. Друге видання, доповнене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 496 с.
14. Ткаченко Л. П. Риторика в системі професійного навчання: історія становлення навчальної дисципліни: монографія. Х. : Видавець Рожко С. Г., 2016. 428 с.

ДОДАТКОВА

1. Андерсон Кріс. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів. 2-е вид. Київ, 2017. 256 с.
2. Басараб Н. Післядипломна освіта вчителів початкової школи, як джерело збереження мовно-культурного зв'язку поколінь українського народу. *IV міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу»*; 13–14 квітня 2023 року. Запоріжжя, 2023. С. 383-385. URL: <http://surl.li/letcp>
3. Курило І. Як правильно: помилки мовлення засобів масового інформування: навчально-практичний довідник. друге видання, виправлене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 848 с.
4. Микитюк О. Р. Культура мовлення: особливості, завдання, цікавинки. навчальний посібник. друге видання, зі змінами та доповненнями. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 236 с.
5. Олійник О. Сучасна ділова риторика. Київ: Кондор, 2018. 166 с.
6. Ораторське мистецтво : навч.- метод. посіб. / за ред. І.М.Плотницької, О. П. Левченко. 2-ге вид., 35 стер. Київ : НАДУ, 2011. С.15-28.
7. Ораторське мистецтво: навч. посіб. / за ред. Н.О. Осипової. Харків: Одиссей, 2007. 144 с.

8. Педагогічне спілкування у діяльності вчителя: навчально-методичний посібник / Укладачі: Киричок І.І., Кучерявець В.Г. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М.Гоголя, 2008. 391 с.
9. Педагогічне спілкування у діяльності вчителя: навчально-методичний посібник / Укладачі: Киричок І.І., Кучерявець, В.Г. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М.Гоголя, 2008. 391 с.
10. Препотенська М. Риторика: 10 ключових тем: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закладів. Київ : ІНКОС, 2011. 252 с.
11. Студентський путівник URL:
https://drive.google.com/file/d/1uPLDtWCSDHdfB6JTVXLhm3K55SUnl_f8/view?usp=sharing
12. Фаріон І. Д. Мова – краса і сила: Суспільно-креативна роль української мови в ХІ – середині ХІХ ст: монографія, п'яте видання, зі змінами і доповненнями. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 224 с.

Викладач:

доктор філософії, асистент
кафедри педагогіки та освітнього
менеджменту ім. Б. Ступарика

Наталія БАСАРАБ